

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Terrae sanctae vetus effigies ex. scripturae libris adumbrata - Cod. Ettenheim-Münster 117

[S.l.], [18. Jahrh.]

Pars I

[urn:nbn:de:bsz:31-111337](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-111337)

3

Terra Sancta vetus effigies.
Ex S. Scripturae libris adumbrata

Pars I.

De
Terra S. limitibus, ambitu, varijs no-
minibus et incolis, ubertate, aquis,
montibus, vallibus, campis,
desertis, saltibus p.

Hujus partis duo erunt capita, suis paragraphis
distincta, in quorum primo de Terra S. limitibus,
ambitu, nominibus, incolis, et ubertate agemus,
in secundo autem de illius aquis, montibus, vallibus,
campis, desertis, saltibus p. tractabimus.

CAPITULUM I.

De
terra S. limitibus, ambitu, no-
minibus, incolis, et ubertate.

Hoc caput quinque §§ concluditur, in quorum
primo terminus et ambitus Terra S. exhibemus, in
secundo de terra Chanaan dicta S. ubi et de Chananeis
agemus. In tertio unda Palaestina vocata fuerit, ubi
de Philistinis. In quarto de terra promissionis
et Terra S. nuncupata fuerit, exponemus. In quinto
denique de illius ubertate disceptamus.

§ I.
De limitibus et ambitu Terra Sancta.

Jam superius in prooemio memoravimus terram S. utraque
Jordanis fluvij ripam occidentalem nempe et orientalem
attingere, et ubi ab occidentali hujus fluminis ripa ad ma-
re magnum proceditur, cis-Jordanicam nuncupari, ubi
però ab illius ripa orientali ad montes Galaad et Arabia
porrigitur, trans-Jordanicam dici.

Terminum terra S. universon limitem sunt ad ortum
Arabia, ad austrum Desertum Pharan et Aegyptus,
ad occasum Mare magnum seu Mediterraneum, et
ad septentrionem montes Libani, qui illam à Syria
et Assyria distinguunt.

Quod illius ambitum abinet, juxta S. Hieronymum,
Josephum, Eusebium, et Vinerarium vetus Jerusalemi-
tanicum, ejus longitudo à Meridie in Septentrione m.,
nimirum à Bersabee in Tribu Simeon usque Dan
in Tribu Nephtali, est 160. miliarium Romanorum

* Miliare Romanum seu Hebraeorum: * ab Emmausa vero usque Dan 183.
aeque ac haebraum-
mille passibus geome-
tricus, quorum quilibet
est quinque pedum, m-
meratur. quatuor hujus
miliaria unicum
germanicum efficiunt,
et una leucam gallica.

Latitudo autem ab Occidente in Orientem, nempe ab
Ascalona urbe Tribus Juda in litore maris Mediterranei
posita usque ad montes Galaad et Arabiam 89. miliarium
Romanorum; et à Joppa urbe maritima in Tribu
Issachar usque ad eundem montes 97.

§ II.
Unde terra S. dicta fuerit Terra Chanaan,
et de Chananeis, seu filijs Chanaan, eo-
rumque posteris.

Regio, quae à Jordanis ripa occidentali ad mare me-
diterraneum porrigitur, olim, et primitus terra

Chanaan dicta est, à Chanaan filio Cham unius de
fratribus Noë filijs: amborum fit mentio gen. 9. 18. et
10. v. 1, 6, 15.

Comunis opinio est, Chanaan in hac regione post
diluvium vixisse sac. diem supremum obijisse, antiqui-
tus ostendebatur ejus sepulchrum 25 pedes longum,
in spelunca montis Parcorum non procul ab Jeru-
salem.

4
9
Sese
9
leg.

Verum quinquid ea de re sit, exploratum habemus
ex Scriptura Gen. 10. 12. et quidam ejus filios terram
hanc primum habitasse atque inter ipsos diversas, quorum
causa poteri singulorum nominibus in scriptis fuerunt
specialiterque populos constituerunt, qui omnes terram
hanc, priusquam ab Israelitis occuparetur, incolerunt,
quorum primas sedes posuit Moyses. Gen. 10. 19. inter
urbes Sidonem ad Septentrionem et Garam ad Mari-
diem, et ab Occidente versus Orontem usque Sodomam,
Gomorkam, Adamam, et Gebaim urbes ad mare Mor-
tuum sitas, nec non Garam, qua, inquit S. Hieronymus,
quasi ad gen. 10. 19. nunc Callitiae dicitur, ubi aqua ca-
lida prorumpentes in mare Mortuum defluunt.

Hae Chanaan filios Scriptura hoc ordine recenset. Gen.
10. 15. et Leg. Sidon primogenitus, Chanaan, Tubusanus,
Amorrhaneus, Gergasanus, Hevaeus, Aracanus, Sidonius,
Samaritanus, et Amathaeus.

5

A Sidone dicti sunt Sidonij Sidonis urbis ab ipso con-
dita et Chanaan Metropolis incolae. Hi populi Spa-
cialia Chanaanorum nomen retinuerunt, atque inter
caetera videtur Scriptura. Num. 13. 30. et Jos. 11. 3. ali-
ter de Chanaanis singulari inter populos Chanaan-
gentis sentit Salardus. vid. infra. n. 22. Sidoniorum
regio ab ubera palmarum, quam praefert, à Graecis
Chamaice ipsique Chamaice appellati sunt. Posuere enim
palmarum significat. Urbs Sidon sita est ad Medi-
tanearum in finibus borealibus terra Chanaan in
agro amano dicitur inire à Canade, ubi Jordanes flu-
vius è lana, cujus meatibus à lacu Chama, è quo or-
turi ducit, parvulis erumpit. Commode postea ornata
est. Quavis Jose in sorte Tribus Aser. Jos. 19. 28.
ubi Josue eam Magnam Sidonem appellat, et Jud.
1. 31. recensita fuerit, nunquam fames hujus Tribus
viri illa aut illius tractu potiti sunt, quod incolae
Jose semper mascula resistebant.

Clarissima sunt Sidoniorum nomina Baal lu-
Sol, et Astarte seu Luna. Herculeam etiam colere
Chamaicum cultus phoenicis lege inter Hebraeos
irrogat, potissimum post ductam ab Achab Rege Israe-
lis Jezebelam filiam Ethaalis Sidoniorum Regis. 2. Reg.
16. 31.

6

Ab Hathaei Hathaei procreati sunt, sedamque sua
habuerunt circa Hebronem in meridionali terra Chana-
an ora. Gen. 23. 2, 3, 7, et 10. Num. 13. 30. dicuntur una
cum Tubusanis et Amorrhaneis habitasse in Montanis. No-
men istud alijs quoque foris quodam cum ipis profugis
gentibus dari videtur. Jos. 1. 4. Jud. 1. 26. et 2. Reg. 9. 26, 27.
ubi videtur Salomon Hathaeos facere tributarios. Jos. 6. 29.
Leges Hathaeorum memorantur, qui in Aegyptum aut in Sy-
ria misse videtur. Item 4. Reg. 7. 6. ubi dicitur Rex Israe-
lis adversum Syria conduxisse Reges Hathaeorum et Aegyptiorum.

7

Phobaeus palas sunt phobaeorum. Gen. 10. 16. Jos. 15. 63.
profugiam, qua phorum, sui phorus patris sui illius con-
ditoris nomina phus dicta sunt, vicinorumque montes tena-
bant. Phobaei erant, huiusque urbem adversus Hebraeos
trahi sunt usque ad Davidis aetatem, in qua ea pulsi fuerunt
2. Reg. 8. 6.

8 Amorrhæus, ex quo Amorrhæi. Hi habitabant in Apont-hamar. Gen. 14. 7. quæ est Engaddi. 2. par. 20. 2. id est, Urbs palmarum et in convalla Mambra et Ecol seu in valle Betri iuxta Habronem. ibid. 4. 13. Deut. 1. 29. Num. 13. 20. Exploratores missi ad explorandam Terram promissionis referunt Hethæos, Jebusæos, et Amorrhæos habitare in Montanis. 2. Reg. 21. 2. Jabaonita dicitur esse ex reliquijs Amorrhæorum. Amorrhæi etiam trans Jordanem Sodam suam protulerunt, scilicet ad Septentrionem Arnonis Fluvij, ubi parat ex Num. 21. 42. ubi Arnon dicitur esse terminus inter Moabitæ et Amorrhæos, quoque Sidon Rex Amorrhæorum possedit omnia ab Arnon usque ad torrentem Jaboc. Num. 21. 24. Ino etiam ultra torrentem hunc habitant Amorrhæi. Num. 32. 39. Josue. 24. 8. Quare non Sidon tantum, sed et Og Rex Basan seu Basanea appellatur Rex Amorrhæorum. Jos. 9. 10. pueris nempe Ammonitis et Moabitæ, qui prius has terras possidebant, Sidon ad Meridiam imperavit, Og vero seu Rex Basan ad Septentrionem. Num. 21. 21. et 22. 33. 35. Deut. 1. 4. et 2. 9. 24. 26. 30. Psal. 134. et 135. Josephus, l. 4. antiq. 5. horum Amorrhæorum regionem peninsulam esse scribit, cujus latus occidentale Jordanes constituit, Arnon meridionale, et Jaboc Septentrionale.

9 Gergesæi à Gergesæ quinto Chanaan filijs, trans mare Hæriadis et ad illius littora potissimum resederunt, Gergesæna urbs in hujus maris ora posita guberni Mesopotæ fuit, quæ postea Gerasæ etiam dicitur fuisse, postquam Gerasæni apud ipsum Christum hujus Dæmoniacos et berant, dæmonesque à quibus obsidebantur, porcos, qui forte ibi pascebantur, intrare permisit. Math. 18. 28. Cis Jordanem apud Terichinam unacum Amorrhæis, et Jebusæis adversus Frætilitæ pugnasse narrantur. Jos. 24. 11. foris etiam ultra Jordanem terras quasdam possederunt.

10 Haræi sexti Chanaan filijs progenies Sodam habuerunt ab Haserim urbe, quæ Hasereth creditur, in Arabia paræa, ubi Hæbræi in itinere par desertum castra metati sunt, Num. 11. 34. et 13. 1. Num. 33. 17. regna Haræam urbem firmæ in extremitate meridionali littore Chanaan ad mare Mediterræanum positam. Inde eos postmodum Sidon seu Philistini extirparunt. Deut. 2. 23. et Jos. 13. 4. Sichemite etiam et Gabæo inter ripes Haræorum fuera; hi circa Jeropolitam et alii vero ad Euro agulam mesem in Sindria incoluerunt. fuere etiam Haræi trans Jordanem ad radices montis Harmon Chænicæ ad Orientem, Jos. 11. 3. qui Gen. 15. 19. Admonæi, id est, Orientalis incolunt; Radam anim vox hæbræa Oriente significat.

7 Caphtorim

11 Aracæi posteri Aræ Septimi Chanaan filijs ad radices montis Litani Sodam fixæ dicitur, quorum Mesopotæ Aræ seu Aræa, quam Arabæ tribus Aræ suæ quædam volunt.

12 Sinæi, à quo Sinai. Stos in monte Sinæo non erant ab urbe Aræ seu Aræa Sodam habuisse ait S. Hieron. quod lib. in genes. Aræo mentionem facit propugnaculis in eodem monte positi Sinæa dicit. Sinæi apud Arabes sunt tribus in Canicia prole.

13. Aradim, ab ipso Arady dicitur sunt. urbem et insulam Mediterræanæ ad latus Chænicæ incoluerunt, quæ ipsum nomine Aradim dicitur est, et cujus ambitus Septem stadiæ habuit. Quamquam Frætilitæ destinata fuisset, ea tamen diu caruerunt, et primum sub Davidæ et de Comona iporum facta est.

14

Samaritanus pater Samaritanorum, qui creduntur fuisse veteres Simyra urbis Phoenicia ad Orthosiam eisdem regionis civitatem maritimam incolae.

15

Amath, à quo Amatheni, quos nunc Amath den Amath vel Emosam in Syria ad Orontem fluvium incoluisse quidam opinantur. Hi omnes generali nomine à fundatore suo Chananei dicti fuerunt.

16

Præter hos modo recensitos filios Chanæan eorumque posteror, alibi Scriptura paulo aliorum ualorum terra s. Incolarum numerum mit, atque iterum, quos mox ad docuimus, quibusdam omisio, addam alios supponit. Gen. 10. 19. et 25. hi dacom numerantur: Cincæ, Cenezei, Cedmonæi, Hethæi, Cheruzæi, Raphaim, Amorhæi, Chananei, Gergesæi, et Jabulæi: ubi non tantum Incolae terra Chanæan, sed et Libani et aliarum regionum ad Euphratem usque recensentur. Alibi etiam eadem Scriptura eisdem duntaxat gentes terram Chanæan ante offuscationem aduentum inhabitasse commemorat, nempe Dent. 7. 1. Jos. 3. 10. act. 13. 19. et alibi, nempe Hethæi, Gergesæi, Amorrhæi, Chananei, Cheruzæi, Hethæi, et Jabulæi.

Item alio loco scilicet Exod. 3. 8. et 23. 23. duntaxat numerantur, Amorrhæi, Hethæi, Cheruzæi, Chananei, Hethæi, et Jabulæi. Ibid. vero. c. 23. 9. quinque solummodo numerantur, nimirum Chananei, Hethæi, Amorrhæi, Hethæi, et Jabulæi, Cujus rei, inquit Pelandus, varia probabilia, non tamen certa afferri possunt argumenta, ut, præcipuas gentes nominari, neglectis reliquis, quæ aut nullo numero potius cepta sunt, aut deleta ab alijs abserptæ, uel latentes sub peregrino nomine, aut in alias regiones migraverint.

His igitur Scriptura locis hi populi numerantur velut terra Chanæan incolae, quorum Gen. 10. nulla saltem nomine lenis fit mentio, scilicet Cincæ, Cenezei, Cedmonæi, Cheruzæi, Raphaim, et Chananei.

17

Cincæ ab occidentali mari Meridii in ea regione quæ Tribus Juda ditionis facta est usque in Arabiam petraeam prædanti fuerunt, omnium eorum regionem infra illius fines longè excurrere ex eo intelligimus, quod pater Moysi cognatus Sacerdos Madian fuerit. Exod. 2. 1. Madianitis autem Arabiam petraeam incoluerunt: sicut Cincæ Jud. 6. ac. 1. par. 2. 25. nec non Saulis tempore Cincæ inter Amalecitas apud eam etiam Arabiam incolae habitarent. Ea quæ inter pater Moysen intercedebat acceptitudo, causa fuit, cur Cincæ omnibus, qui sponte se Hebraeis subiecerunt, regio Libana fuerit, quamvis ex eis essent, quorum Sedes Deus Israëlitis destinaverat. Gen. 15. 19. Caleni, qui iterum jugum declinauerunt, ad Phumæos, et Amalecitas se recaperunt. Montes inaccessos et cavernas incolabant; hinc eorum pater Cui dictus est, quod nunc et cavernam dicitur, et Cincim, quæ reddi potest, τρωγυλαί, id est, populi cavernas incolentes. post regnum Saulis de illis Scriptura silet, quamvis cum Phumæis et ceteris Arabum petraea populis confusi adhuc subsisterent.

♀ significat

18

Cenezei creduntur montes ad Meridiem Judææ locuisse. Conjectura est, quod Cenezei quartus filius Eliphaz filij Esau nomen et domicilium ab illis obtinuerit. probabile est iterum nomen Esau deservisse, quod post obijt tempora alium Esau illis filium.

19

Cedmonæi ipsam fuerunt ac Hethæi, de quibus egimus sup. n. 16.

20

Cheruzæi caprorum Chanæanorum progenies, ab illis duntaxat in eo distincti videntur, quod certis sedibus carentes huc illuc per eandem regionem scy-

tharum et Nomadum in bar vagantibus; hinc Cheruzer
id est, sparsi et dispersi vocab. hnt. Jordanis oras, mon-
tes, et agros sparsim incolabant.

21 Raphaim id est, Gigantes, qui terram Chanaan, antea
quam Hebraeis eaderet, incolabant, velleam praecipue occu-
pabant in finibus terrae Juda, de qua suo loco agemus.

22 Chananeos eodem esse ac Ticonios. Jep. 12. 5. dixi-
mus. Reliquos tamen eos speciales populos gentiumque
singularem, quae inter Chanaan posteros sibi Chananeos
cum nomen retinuerit, esse vult, eorumque regionem
a maris Magni seu Mediterranei litora ad ripam
Jordanis praedictam fuisse conjicit ex Num. 13. 30. et
ex Jos. 11. 3. ubi Chananeos dicitur habitasse ab Orien-
te et occidentem. Tertius terra Chanaan. Montana
vero incolabant amonhai, athhai, cheruzer, et ja-
husai, ibid. adeoque hinc inde versus mare et Jorda-
nem ad occidentalem, et orientalem plagam Chana-
neos habitasse scribit. Haec de nomine terra Cha-
naan, primisque ejus post diluuium Incolis.

§ III.

Unde Terra s. dicta sit Palaestina, et de
Philistaeis.

23 Eodem terra Chanaan Calabria dicta fuit
a Philistim seu Philistim, ~~id est~~ id est Philistaeis vel
Philistinis populis, qui ex Insula Cappadocia, quam Vul-
gata nostra Cappadociam, Jen. 2. 24. et Jerem. 47. 4. Sp-
magistra vero Kytra latine Cretem, quae nunc Candia
dicitur, vocant, solentes in eam appulerunt, quibusque
litora, rejectis Hebraeis Chananeorum populis, Cheruzi-
cem usque occupaverunt, Jen. 2. 24. ubi Vulgata go-
stra eos Cappadocia nuncupat. Sunt, qui velint,
Philistim seu Philistim nomen a Calusis urbe Egypti
ad officium orientalis Nili rami id est Hadys a maribus
ista derivatum esse, promissa regionem Cappadocia trideri
in ora maritima circa Calysum quaerendam esse, nec
vocat Calysum aliunde commodius duci, quam a Caluso.
Non nunquam hebraeis Jeruzim lexus eos Crethim,
id est phara Septuaginta Crethim mas. Ezech. 25. 26. et
Septem. 2. 5. quod Vulgata nostra interfectores, et gente
paucorum reddidit ad libram, quia Crethim homines
significat, qui caedunt et destructionem movent.
3. Reg. 30. 14. mentio fit Crethi, heb. Creth, seu Creth,
id est terra Crethim, seu Philistinorum. 2. Reg. 8. 18.
et 20. 23. idem 3. Reg. 1. 18. ac 1. Para. 18. 17. Crethi et
Crethi ex Geth Philistinorum urbe ortundi sub Da-
vide celebrantur lingua fortissimi miles, et corpo-
ris ipsum custodes.

Invaluit autem nomen Philistim seu Calysim, la-
tine Philistaei seu Philistini, ex quo Graecorum et lati-
norum Palaestini, quo regionis hujus populus infig-
nivus, regionem vero ipsam Palaestina dixerunt.

Philistim seu Calysim vox hebraea non est, quam
promissa Septuaginta Allophili, id est, alienigena reddere
construerunt, ipsum que regio ab Israeitis terra alie-
nigenarum dicitur est, non quod primum alunde ad ea
delati sint, ut qui ante Israeitas in ea fuissent, sed quia
jurata eos habitanter religione et moribus alieni, respec-
tu ipsum alie nigena fuissent.

Philistim originem ducesse dicitur a Castuchaeis,
Castucim seu Castuchim ipsum patrem habuisse Misraim
Gen. 10. 14. Populi isti in parte polim Cyrenaicam,
seu tractum Cantarchanitem in Aegypto inferiori seu
prope Aegyptum a regione Crete Insula Incoluerunt.
Strabo. lib. 17. p. 837. inter portum Cyrenas et portum
Crete Orion metopon, id est, Stellam arabio dicitur.

1000 Stadia ponit. Olim frequens erat commercium
Lyrenaiam inter et Cretam insulam, prout ex eadē
Strabone et Plinio habemus; hinc omnino verisimile
est, Carthagenos ex Lyrenaiā colonias in hanc insu-
lam misisse, quae postea ad Palaestina littora transme-
tes, ea occuparint, à quibus deinde universa regio no-
men accepit, nec non Palaestina dicta fuerit.

§ IV.

De ceteris nominibus Terra Sanctae.

24

Ullarius Regio haec Terra promissionis vocata fuit, quae
Deus populo in libro d. populi Israelitici dicitur
La illam regionem posteris daturum promiserit. Nam
Terra Israelitica (quod post fugatos ac magna ex par-
te subactos Chananaeos populus Israeliticus in ea tepe-
rit, nec non inter tribus suas illam distribuerit. Terra
Sancta quoque eam vocant Iudaei ac Christiani:
Illi quidem, quod ipse Deus eam suam dicit, etiamque
in terris laetis dicitur eam suam, nec non species li-
sue cultus sacraverit, proindeque, quod ut primum dixi-
mus, illa populo suo promiserit, ac suo tempore, ex-
pulsis profanis gentibus, incolentiam tradiderit. Chri-
stiani vero, quod Christus ipse Deus filius deus et verus
humana carne indutus in hac terra à virgine nasci
voluerit, atque incoluerit, ac praesentia sua ter-
ra-
verit per omne spatium illud, quod à cunis eius ad af-
cessum in caelos usque effluerit, nec non innumeris pa-
ne ipse miraculis et haec omnia inauditis miraculis di-
vinisque doctrina sua illustravit. Denique etiam Ju-
daea nominari videtur à Iudaea dicitur propria, quod haec
omnium tribuum Israeliticarum praecipua esset.

§ V.

De ubertate terrae Sanctae.

25

Terra haec etiam admodum montosa est, et fertilissimam
sanon fuisse Scriptura variis locis testatur, haec quae ex
sacris et hulle manantem praedicit, celebrat et omnino
antiqui Scriptores, id, quam omnia à ita necessitate
et communitatem abundantem praesentem memorant,
silicet oleum, vinum, Salem, frumentum, hordeum, aliisque
fuerunt species, armenta, oves, capras et porcos, quos
praecipue mare Magnum seu Mediterraneum, Jordanis
flumen, et lacus sine mare Idriadias copiose supra-
didit; omni generis volatilia quoque, item mel tum ab
apibus elaboratum, tum ex arboribus in silvis maranis
Terra Libani dicitur et; quod I. Joanni Baptistae eli-
mentum fuit, Math. 3. 4. Omnis species arborum
fructifera, videlicet quae palmas et Balsami fructices
eminant, lanam et lenam ad hominum vestitum
necessaria sunt.

Equidem nunc paulo tristioram exhibet haec regio
faciem, quod certissimis observationibus testatur faciunt,
qui ibi peregrinasti sunt, propriisque oculis illam
perlustraverunt; adest enim magna terra parte nisi
nisi rupe horridaque silvas continere, paucos agros
in ea cultos et cultos esse.

Verum haec minima obstat, quia verissima sunt,
quae de eius ubertate et omnium rerum abundantia.
Tum I. Joanni, tum Scriptores antiqui Ethnici, Hebraei
et Graeci uno velut ob praedicantur. Nec mirum
quod, postquam Iudaei ad eam rediit fuerit miseriam
in eam exurbati deditur per orbem usque ad extor-
tes dispersi fuerunt, bellum ipsa via divina usque in
gerens aliam eamque tristissimam induerit faciem.
Sacro etiam bello, quod Ptolemaeus per Iudaeos iteratis
vicibus in hac regione suscepit, ut eam Chanaan-

fenes exuerent, parva devastata fuit. Sed modum
 strages, alijque domades confirmis bellis inter Legatos
 illam afflictiſſimam populationem stragem confite-
 runt, ac etiam adhuc confidunt, ita ut in tota terra
 cum ordo nunquam minus fuit ab infidijs et frequen-
 tibus avarorum hominum extorsionibus magis moleſtu
 iter carpatur. Accedit quoque incedatque penuria et
 deſidia, qui terram colere negligunt, atque vel raptu
 vel commercio vivere malunt. Certe rupes illae, quae
 modo in hac regione moer carantur, antiquis tem-
 poribus terra uel ſita vineis igna et frugiferis arboribus
 luxuriantibus, ſilva nitidius erant, arborum copioſa
 numerabant cultores p.

C A P U T II.

de
**Terrae .i. aquis, montibus, val-
 libus, campis, locis in-
 cultis, et saltibus
 seu ſilvis.**

Huius capituli quinque ſub paragraphi, quo-
 rum ſonus exiit aquas, de maria, lacus, flumina,
 fontales p. terra .i. de montes, alius valles. de
 campos, deſerta et ſolitudines. de loca inculta et
 saltus seu ſilvas.

§ I.

De aquis Terrae .i.

Praeter Mare Mediterraneum seu internum, 26
 quod hi Magnum ~~internum~~ Philistaeorum
 appellari ſolent, aquae terram .i. ab occaſu aſſunt, ali-
 quot adhuc magni lacus, quos Hebraei etiam nunc
 Maria appellant, in ea continentur. Eorum facila
 praecipuus est, qui Asphaltites, a bitumine graece
 ἀσφαλτῖς, quod egerit, etiam Mara Asphaltum ob ni-
 miam visum aquarum ſalſitudinem, ac etiam
Mara morbum, quod viſus non alac, sed hi, ob
 nimiam visum ſalſitudinem, eum fugiant, aut ſi
 in illum deſati fuerint, ſtatim embriantur, nun-
 cupari ſolent.

Asphaltites

Longitudo eius est 60. miliarium Romanorum
 et latitudo dicitur. Et dicitur antiquitas, quod in illo
 velut in ſolis omnia ferantur, ac ſuperneſant, ni-
 hilque mergitur, id autem maxima ac in ſolida aqua
 tum viſus ſalſitudinem tribuendum eſt, et in ſeis aqua,
 quo ſalſior eſt, eo viſibior evadit, et corporibus dif-
 ficiliter concedit ad ima tranſire.

Verum omnia in illo velut in alio ſeni non
 arſtrantur, cum non modo navibus et periculis, sed
 et natantibus, cui quidem expeririunda e majori
 vi ſurſum ſeni ac iſſerari quam in alijs aquis,
 id, ut dicitur, aquarum ſalſitudinem tribuendum, noxa
 quam vero, ut tradunt, nihil in eo nargi poſſe.

debeant

Situs et locus iſta ad orientem tribus Iuda. Asphaltites
 lingua extrema lingua nuncupatur, ab aſtra li
 lingua ad borealem Iuda limes eſt orientalis. In
 boreali lingua Jordanes in eum habitur.

Sunt, qui credant, lacum hunc primum eo tem-
 pore natum fuiſſe, quo Sodomus, Gomorraha, Adama,
 et Selom a Deo ſubverſe fuerunt, ita ut aquis illius
 facta et merſa ſint: et nobis iudicio perperam, nec
 que enim in tota Syria, a qua harum urbium
 ſubverſionis hitoriam ~~etiam~~ tenamus, ulla eſt
 eadem ſubverſionis memoria. Gen. 19. 24 et 25, dum
 taxat dicitur Deus pluiſa ſuper Sodomam et Go-

montem Sulphur et ignem, ac subvertisse civitates
has et omnem circa regionem, unipertis habitatorum
urbem et cuncta terra vicinia. et 128. Abrahā
vidit ascendentem favillam de terra quasi fornacis fu-
mum: nihil huius de eluvie, nihil de inundatione, nec
Sulphur et niterat, ignis, fumus, subversio.

Equidem ibid. c. 14. 3. et 8. dicuntur Reges Sodomorum
Gomora, Senna, Labim et Bala seu Regor conve-
nisse in valle Silvestri, quae est Mare Salis, ibique
dirigisse aciem contra Reges suos, ex quo id dicitur
appellatum, postea Mare Salis. Leu. 13. 10.
Sunt enim vallis illa aquis maris huius intrudite
fuisse, aut exuberantia fluvio Jordane, aut aquis sub-
terraneis aliisque, de quibus, quia incertum, quomodo
et quando contigerit, nihil adire necessarium est.
Non dicit Sacer Lix tu quinque urbes illas Sodomā
nempe et reliquas, sed quae in valle Silvestri; imo
contrarium ex eo praeiur, quod illarum quinque ur-
bium Reges coepto exercitu, per se valem Silve-
stem se contulerunt, ibique convenerunt; proinde
vallis illa diversa fuit ab illa regione, in qua quinque
illarum urbes illae erant.

27 Occurrunt duo Lacus seu Mara Tiberiadis vel Gere-
sareth, item Galilaeae, quae nomina habet sunt a
Galilaea, in cuius plaga orientali positum est in
ab urbe Tiberiade seu Gerasareth vel Gereseth seu
Ceneseth quondam celebri, quae ad illius occidentale
latus sita est.

Jos. plus l. 12. de bell. c. 10. longitudinem ejus 100
stadiorum patuit, latitudinem vero 190. latitudinem
40. adeoque iuxta Jos. plus 12 1/2 circiter miliarium
Romanorum, et secundum Strabonem 17 1/2 est ejus
longitudo, latitudo eadem 5.

Citharae figuram exhibet, aqua ejus dulces sunt
et agrissime potabile, pisciumque divites. Jordane
a Borea in Austrum lacum hunc perfluit medium
locus. Strabo l. 16. ait, lacum hunc, calamum art-
maticum et microbotanum seu glandam unguenta-
riam ferre, aqua ejus acida frigida sunt, et valde sa-
ni Solis radij, et calidiora, haud valent. S. Be-
atus, Andreas, Johannes et Jacobus, qui piscatores
erant, erem illam in hoc lacu observaverunt.

28 Hic lacus Samathonides. situs est inter Tribum
Naphtalim ad occidentem, et dimidiam Manasse,
trans-Jordanicam ad orientem. Jordanes enim lacus
medium. ad illius ripam septentrionalem fuit urbs
Hasor seu Hoz, in qua Jabin Chananeorum Rex
imperavit, Jos. 11. 1. cuius loco postmodum Sabucia
visa est.

Centum stadia a lacu Tiberiadi distat versus Aqui-
lonem. 60. stadia longus est et 30. latus. Nomen
ejus quidam a voce Arabica Samach, quae piscem
significat, dicunt; alij a Chaldaica Samach, quae ru-
brum denotat, quod aqua ejus rubra, turbida, nec non
particulis ferrosibus turbida sit.

S. Scriptura, quantum videmus, nullibi huius la-
cus facit mentionem.

Quidam arbitrantur aquas Meron, quas etij-
mologicè aquas Hyperiores interpretantur, de quibus
Jos. 13. 28. fit mentionem, ad quas Josue Jabin Regem Hoz et
Sacerdotem dicit, ac Sidonem huiusmodi usque persecutus
est. ibid. 28. sic hunc possum lacum; hinc etiam in pla-
tisque tabulis Geographis lacus Meron scribitur. At
alij verisimilius contendunt Meron campum esse seu
regionem sanctam de Merone, et Aquas Meron.

9 seu Hasor

de quas ipse cum hostibus dimicavit, fuisse inter
horum in Cifon, monte in Carmelum, Thanae et Mag-
gedo urbes dimidia Tribus Manasse cis-Jordanica,
ubi etiam postmodum Barac Saceram Regis Jabin
Bellum cum David et fugavit. Jud. 4. 15. et 5. 18. et 23.

Enimvero quod Josue praelium atrox, longe cri-
spilius est, Jabin et federatos Reges usque ad Terren-
tem Cifon perrexisse, ibique vicum in regiones suas
occidentium occupasse angustias, quod Josue Graecorum
Ducem ab irruptione arcerent, vel ut eum in pro-
prios possessionibus adirentur, quam ut illum in
vicis provinciarum suarum prosequerentur, ac univer-
sam Galileam, totamque tractum a torrente Cifon
usque ad Simachoniam lacum ei relinquerent solue-
rent. Ex his Merom, seu Merum urbem dicit,
campus colorat in milliariis Romanis a Sebaste
seu Samaria versus Bethaim urbem Tribus Zabulon
cis-Jordanem.

Praelium vero, quod Barac Saceram fudit, initu
fuit haud procul a torrente Cifon prope Thanae
et Maggedo urbes in dimidia Tribu Manasse cis-
Jordanem sitas, unde et ubi Merom in hancum
tractu colorandi videtur, hic ergo non solum videtur
Barac et Saceram, sed et inter Josue et Jabin fe-
deratorum suorum initum et praelium; locus enim
propter vicis angustias magni erat momenti, diffi-
cilisque erat per eum exercitum deducere a Judaea
in Phoenicem seu Galileam, et vicissim in Phoeni-
ce et Galileam in Judaeam.

He. Lacus Chiala profundissimus sub monte
Hermon seu Barnea vel Banis, qui est pars Libani,
ad fines Tribus Naphtali versus orientem in
Thachonitide seu media Tribu Manasse trans Jor-
danem, suo radio a Caprea Chitipi seu Chie-
neade, quae ab aliquibus Dan, seu Danis spe di-
citur in Tribu Naphtali, positus.

Chiala, dicitur a sua figura, quae in nomine
Chiala rotunda est: ejus aquae nec minuantur
nec augentur, sed intra margines suos se con-
finent. censetur esse verus fons Jordanis, qui ta-
men olim pro eo habitus non fuit, quod aquae
ejus sub terra inde usque Baneadem laberentur.
Tandem illum esse verum Jordanis fontem primus
demonstravit dicitur Agrippa Rex in actis in hunc
lacum paleis, quae per ductus subterraneos jux-
ta Baneadem redita fuerunt.

Aliae a ligni minores dactes in Terra S memo-
rantur, quae cum exigui nominis sint, nec ad
fons Jordanis nostrum quinquam conferant, recense-
re omittimus.

30 Et lacubus ad luminia transipus, videtur
quae Jordanes in descriptione celebratissimus adeo
amnis, ut solus nomen fluminis merori videatur,
unde Josue l. i. arripit. nulla alia voce addita illi
velut per antonomasiam fluvium nuncupat.
ubi originem suam habeat, visis indicatissimis,
nec quidquam verisimile proferant, qui a fonte illi
civili autumant; corrigenda quoque sunt Geogra-
phica illa tabula, in quibus duo rivuli velut ejus
fontes, quorum unus for, id est fluvius, alter Dan,
ab urbe Dan vocentur, exarati sunt; Jordanis enim
nomen iam diu ante conditam urbem Dan notum
fuit. Probabiliter dicendum, Jordanis nomen a
Hebraea for-eden, quod iam est, ac fluvius de-
liciarum, deduci.

Quae illam dividunt in Majorem et Minorem;
at haec eadem amnis sunt nomina: qui fons proxi-
mus est Minor, at majori alveo exceptus Major dicitur.

7 Chiala

29

Illius cursum ita describit Josephus l. 3. de bello c. 19. for-
 dānes ea strata ostendit, ut deinde p. 120. strata sub terra
 means ac deis & Paracada erumpens lateralium Amacho-
 nitum, postmodum alia 120 stadia emens, nec non a liquid
 fontium aquis auctus Laphar naum inter et Carodaim Sa-
 cum Genesareth permeat, et cum Sitisolis seu Bethsa-
 urbis tractum perfluit, atque ad ostium vergens prope
 aurum suis compluit, et ad Decasum Cistnam, ad Orien-
 tem vero pulchrum Jacob sibi iungens intumescit. Brevis
 à Samaria liquorat, quaedam debeatata oppida irrigat, ad
 ostium camporum illoab, et ad Decasum regionem Jerichun-
 tis palmis ditatam, ac deinceps per alios sibi iunctos fo-
 tos lacui Aphelkith seu Mari Mortuo velis inuitus in-
 mergitur. Apud enim illum cum gubentibus et vene-
 nosis huius maris aquis per integrum horam spatium
 colluctari, spualis inque per illarum nocuum sibi offer-
 mara cursum, donec tandem ab ipsis absorbeat. Ita-
 tem ac lacum hunc ingreditur amenam et salubram
 entedinem suam amittit, piteoque quos lacum in illa
 desert, statim deso innatant, ac moriuntur.

Sunt qui dicant, Jordanam, ubi Mare Mortuum in-
 trant, hinc nec vertice seu abisso absorberi, atque per sub-
 terraneos ductus in Mare Rubrum et Mediterraneum
 duci. Id à vero ablicera non videtur, cum enim Mare
 Mortuum Jordanis influxu non augetur, verisimile est,
 illud eam, quam à Jordane accipit, aquarum coham
 in unum et alterum horum Marium vel alterum in
 alterum remittere.

Jordanis latitudo, in tractu Jerichuntino est circiter
 60. pedum, ipsa vero ita rapidus est, ut nemo illum vado
 transire valeret. utraque eplo latera planities ripat, qua à
 lacu Genesareth seu Mari Sitisolis ad Mare Mortuum
 usque porrigitur. Josephus de bello l. 3. c. 4. ait, huius plani-
 ties longitudo inchoat ad 1200. latitudine in vero ad 120. strata
 protendi, eamque asate aridissimam esse, aerem qui
 in ea spirat, ob nimium asum valitudine officere, atque
 solas Jordanis ripas humectari, reliquum desertum esse.
 Tempore maximo fluvius hic supra alveum suum ma-
 xime effertur, et aquis abundat. Ripae illius siccis, a-
 ruidissimis, canis, salicibus atque tyrrum dumatis accipit, quae
 illas ad se attrahunt, ut per ea ipsa aqua via conspic-
 possint. Inter haec dumata latrant Cones, quae ubi flu-
 vius exundat, deserere coguntur. illius etiam duo sunt al-
 vei, unus in quo communiter fluit, alter quam in pbb, quan-
 do exundat, sumque Cones ex suis ex pbb salicibus.

Erasmus in Jordane patrata narrat de iudicis sicut,
 cum dicitur est, ut liberum Habraio duce populo pararet
 idar, Reg. 3. 12. cum Elias et Eliseus hinc passu illum
 proiecissent. 4. Reg. 2. 8, 12. cum Eliseus falcis ferrum in via
 flymen delapsum aquis irruerit iussit, q. Reg. 6. 6. Cum
 hoc in Jordane passus cali aperti sunt, et Spiritus d. in
 eum descendit, Math. 3. 16.

31. Reliqui terra et fluvij admodum exigui sunt, nonnulli
 sinone in excipiunt, cunctis propius est in l. de iudicis me-
 moria. Alij trans, ad Jordanam alij fluent. Trans for-
 danem pl. antio ad aquilonem occurrunt. Id paros torrens et
 Moabitarum limes. ab oriente ad Occidentem fluens Mari mor-
 tuo mergitur. de eo Num. 21. 12. Deut. 2. 13, 14.

32. 2do. A 1700. ann. moibus Galaea seu Moabitarum pro-
 fluvio primo ex Septentrionali in Meridiam directo cuspis
 postea converso ex Oriente ad Occidentem in plagam orientalem
 Maris mortui desertur. De eo fit mentio. Num. 21. 13 p. et 22. 30.
 Deut. 2. 29, 36. et 3. 8 p. item 4. 44. Josue. 12. 17. Gen. 13. 9, 10.
 Jud. 11. 13, 18, 22. 4. Reg. 10. 23. Isa. 16. 7. Jer. 48. 20. Limes
 antio Moabitarum et Syrochaeorum regiones fuit. Jordanis
 conuersionem, cum orbem labere in finibus Arabia atque in
 illum velis committere alacrum alios labi, quos Num. 21. 14.
 torrens sinone memorantur. Multi homines tractum illud
 difficilem faciunt, arbitrantur, Deum spualis illius transire
 facilem efficiere vel humos irruendo vel flendo, que praedictam
 in Mare rubro, vel quos homines per spualis lapsos occurrunt.

Et loci Silam invenimus urbem, quae in Syriae Iudith. p. 1. admodum appellatur, in Vulgata nostra vero Chulmor, quae for-
te fluvio hinc, qui alius Cifon dicitur, etiam nomen adu-
erbi dedit. Ad hunc fluvium seu torrentem Elias 450, pro-
phetas Baal occidit, 3. Reg. 19. 40.

43

7mo. Belus, Belus, Pagida, Pigada, Bel exiguus (a
Silam in Tribu Aser fluvius in mare Mediterraneum sub
dip. duobus à Helamaria influens, cuius idem infra Men-
tis Carmeli radices in quoda lacu hinc palude, quae Canca-
ria vocatur, oriri, ac quingena circiter miliaria percurre-
rare. ejus aquae non hauriuntur, aliteraque habent li-
mosum; ab unda maris, quae ejus ripam superant, fac-
tum hinc repulentes aranae adhaerent, quae sunt vitium.
Ejusmodi ora, à qua haec arena educitur, quingentis ad he-
tam passibus protenditur, et quamvis ea illa post tot
secula arena longae educatur, minima tamen restan-
ditur, nec non novis quotidia arenas acquirit, optimo
est, haec arenam vitri invectionem occasionem ~~praebuisse~~
praebuisse, Plinius l. 36. c. 26. sic rem narrait: cum mor-
cabores nitri negotiationem exerceant huc navim mto
conspam appulsiant, saque excocta cibos cocturi delecti
aliorum lapidum laborem nitri fructis superposuerunt,
quae ubi eadem superpositus ignis excoctis, ac lotoris are-
na immiscuit, hinc praeterea limini vitri novi cupida
liquoris, qui ubi eos defecit calor, vitrum a parvulae.

44

8o. Ethan. Lex fluvij Ethan, de quibus ps. 79. 18. he-
"casti fluvios Ethan. id est rivos junta vim hebraici
nominis Ethan, quod valde est, seu forte significat. de
Neminius ab offialibus trajectis, cum in terra s. con-
derant, eundem locum intelligunt Iudaei, admodum
Arnon hanc lacus ac Jordanem hinc plures transmittunt
Iudaeis praebuisse. Iudaei, qui hunc psalmum de aquis
Ethan intelligunt, loco ubi per aquas irriguo, nec non
hortorum elegantia amano dubito Iudaeis hinc sexa-
ginta radijs ab Ierosolima in ora meridionali, quae
Vestimon traerandi animi gratia non raro diversabat.
Iidem in eadem nominis urbem ex parte confos. i. psal.
7. 22. et 2. 6. Hic opinantur fluvios Ethan esse flu-
vios nova sacra et sacca, qui ambo conveniunt circa
Susaum et in ripa s. Iudaeis Tom. 1. act. 5. p. 6. 83. et
Tom. 2. p. 294. et 309. appellatur fluvij eorum, quos he-
mus, maximis et profundissimi; nimirum hi fluvij in
Mare Mortuum labuntur, cui adiacet regio quatuor ur-
bium à Deo coersum; haec etiam videtur esse opinio
Theodorici, qui commentario in hunc psalmi locum ait,
Deum hic esse fluvios Iudaeorum, Gomertha et regionem
adiacentem.

45

A fluminibus et torrentibus Terra s. ad ejus fonte
progrederetur. Clarior quidem in terra haec olivae olim
fuisse inde colligitur, quod Deut. 8. 7. appellatur terra ri-
vorum agrarum et fontium. Item 2. psal. 32. 3. Rex E-
zechias magna vi hominum coacta iussit eos alturare
capite fontium, qui extra urbem Ierosolimam erant,
ut spiritus for. invenirent. et modo longe diversa est
haec haec terra s. facies, nec enim habet, quod ad e-
gloriatur de fontium copia. Spiritus hinc de temporis per-
multa ex parte in ea fontis, postea autem, cum iam
Dei, neglecto ejus cultu, ac praecipue, parata fuit Ho-
ac innotando pondus divina indignationis provoc-
verunt, quae in fontium explicatione eorum palam
ps. psal. 120. ipsa bellus persensit; enim vero rari admo-
dum hinc in terra haec olivae hinc coeperunt, rarissimi
circa Ierosolimam tractum, ubi modo bellus fons
Silae existit.

46

9o. Accurrit Silae, Siloa, vel Sioam fons infra Ie-
rosolimam in eam ad latere orientale eam inter ac fontem
hinc Eudaron. Cum fons Regal hinc Iudaeis, de quo ps.
133. et 13. 16. Item 2. Reg. 18. 13. et 3. Reg. 1. 9. fons hinc
fundendus est, cum enim fons Regal hinc ad orientem
et infra mania urbis Ierosolimy esset, hinc qua uni-
versam hinc fontem expulsa confos, quidni nomen hinc quo
confatur?

Si etiam erat fagnam, seu piscina, natatoria
 P. dicitur, quia fontis Siloe aquis replebatur, ad eam
 Jo. 9. coecum natum ad oculos sibi largiendos misit. Joan.
 9. 7. alba quoque piscina, qua in Vespere nostra Joan.
 5. 2. Bethsaidi dicitur, legi debet Bethesda. / græce
 Probatica, id est Leucalis, quod in ea pecora, græce
 κροβάρι in beneficiis applicata abluerentur. etiam ad
 orientem profectus lita erat, nec non ortum à fonte
 Siloe videtur quoque habuisse. Quingue porticus habebat
 ob formam forte pentagonam, quas multi agrati occu-
 pant, singulum, qui ovis aquam moverat, prestolante,
 quod certis quodam tempore observabat, et qui tunc, omni
 nempe movebatur, in eam infundit, à quo tunc mor-
 bo sanabatur. Si Jesus hominem triginta et octo annos
 habitantem in infirmitate sanavit. Jo. 5. 2. 6. 7.

47. 20° Gihon seu Gion fons ad occidentem Ierosolyma,
 ubi Gelothon regia tunc fons à summo Sacerdote Gedæ et
 Nathan profecta inauguratus est. 3. Reg. 1. 33. Superiore
 hujus fontis casulam Rex Jehoiada in urbem deducen-
 dum curavit, ut hoies eandem officinas illius aquam
 commo privarentur. 2. Par. 32. 30.

48. 30° fons Sabaïticus seu Sabaïticus amarus est,
 cujus aqua fons Sabaïticus alius Bath-san in Jor-
 danem provelantur.

49. 40° fons Samsonis ad profectam à Samone ofini ma-
 xillam ortus, Gen. 15. 19. Et dicitur molari hujus maxilla
 seu mandibula a fini ortum inuere velle videtur locutus,
 et fons pulvis à Silice, qui nomen dno molari fuit he-
 braice מַשְׁכֵּל מַשְׁכֵּל ^{prosilice} cum voluit, qui dicitur et for-
 sape in tribu Dan prope urbem Beth. Mandibulam
 perspici. Rabbini opinantur prope torrentem Iudon in
 tribu Juda, alij iuxta torrentem in tribu Zabulon; alij de-
 nique in suburbio Elantheropolis in tribu Dan illum collo-
 cant. Sape scriptura precantibus iudæis et iudas pedras
 copulantes dantes nunciant. ut. i. Reg. 14. 4.

50. 50° fons Saronicus seu Saronicus prope Ierusalem
 in tribu Benjamin, cujus papinum saporem ipsa conat
 ac salubrem officio. 4. Reg. 2. 19. et 20.

51. 60° fons seu pulvis Jacob prope Bethel urbem Sama-
 ria in tribu Ephraim, supra quem Jesus ex Sionem saluta-
 tus ledens cum muliere Samaritana colloquutus est. Jo. 4. 6.

52. 70° fons Iudicij seu Iudicij, Gen. 14. 7. idem est ac aqua
 contradicthoris, in tribu Iuda ad meridiem Hebron, et cir-
 ceter militiar. Romanis ab ea distans. hic Moyses et Aaron
 aqua penuria laborante populo, et ad id mirum murante,
 ex silice jubente Domino, aquas educerunt. Num. 20. 11.
 qua ob populi murmuracionem aqua contradicthoris
 dicitur. Num. 16. 13. et quod Moyses et Aaron hic omni-
 potencie Dei signum et signum vultu vultu, morte
 ab ipso damnati sunt, quod ipse terra promissa potius
 de procijs. 16. 13. et 27. 14.

53. 80° fons Agar hic dicitur ab Agar aegypcia et Sara
 Abrahami uxoris ancilla. hoc in Iudæa, ab Abrahami
 una cum Hamaia filio suo dimissa in aegypsum patriam
 suam ad eam copulans in deserto seu solitudine Beth-latae urb.
 qua tribu Simeon cepit, Jos. 19. 2. errabat, cuius aqua
 deficiente filio suo procijs sibi iam animam ageret, fon-
 tem hunc in Angelis ostendit, cujus aqua fons et roso
 vitatus est. Gen. 21. 19.

54. 90° fons Daphne in tribu Naphthali. Cuius aqua prae-
 dantes argatur. Plus namin vulgata nostra Num. 34.
 2. sub nomine fontis Daphnim, Iuda habet Chaleus;
 hebraeus Chaleus habet fontem.

55. 100° fons aethiops, cui nomen hoc ex hebræo per
 philippum Thacatum, act. 8. 36. Eumulo latere Regina
 videri costato inditum est. flum alij ad Bethlaam vel ad
 Bethsuram in tribu Iuda collocat. Cuius aqua et vetusto
 Ierosolyma Sionem est ad radicem montis, cui Beth-
 laa insidet. Bethsuram vero distat 20. mil. ab Ierosolyma,
 atque prope Bethsuram lita est.

56. 110° fons Saronicus arch. 4. 13. ad Saronem castellam sig-
 nificandam referatur videtur. In Saronem est fons ingens
 tanta cum cunctis à Bethlaam, quem Phax, id est quod si-
 pra equimus, ipse voluit verum huius incertus.

Diversa nomina tribuntur. Montem hunc I. Hieronymus supra Gannada locas, ex quo rivum a faly tyrum deduci con-
suevit testatur. Chaldaeus et Samaritanus ad Deut. 4, 28.
Ipsam montem rivis vocant, quod pra nivia ab illis in-
semper nivosis appareat. Montem hunc tanquam Re-
gionis Israeliticae trans Jordanem terminum ad septentrionem,
sicut torrentem Arnon ad meridiem statuit scriptura
Deut. 3, 8. et 4, 48. Haec radices ejusdem montis in terra
Masspha incolant Jos. 11, 3. Hermon ~~est~~ ditione Regis
Og ad septentrionem desinibat, antequam ab Israelitis
occuparetur. Jos. 13, 11, p.

Hermon anathema dicitur. A nomen hinc monti ab
Angelorum anathemate obvenisse. Liber Enoch apocryphus
et fabulosus. c. i. vult, quod filias hominum concupis-
centes faeci patriarchae assue i caelo in hunc montem de-
scenderint, mutuoque anathemata s. obstruxerint, nunquam
a se invicem discessuros nisi ductis in uxores filii huius
hominum.

Psal. 41, 7. Mons Hermoniam memoratur, ubi montium
appellatur. Et montem ex Jordanem in tribu Issachar
ad Thaboris meridiem designari videtur autem, quem
Salmista montem vocat, ad alterius magni trans Jordanem
nampe montis Hermon distractionem. Atque etiam de eo
solum loqui voluit, cum psal. 132, 3. ait. scilicet Hermon
qui descendit in montem Sion, ibi enim etiam montem
fuisse arunt, cui nomen Sion fuit, ab urbe Leon seu Sion
in eadem tribu Issachar sua Jos. 19, 19 sic dictum.

65. 65. Mons Galaad ad orientem Jordanis, Ammonitibus
a regionibus Moab, Ruben, Gad, Manasse, et
Arabia deserta separatus. Interdum hoc nomine uni-
versa regio trans Jordanica venit. Montes hi, sepe Li-
banis, a Libano usque ad Regionem, quam pulso Leon
Rage Amorrhaeorum, Rubenite tenuerunt, praestabantur
fur, ac perpetuo montium iugo spatium 10 leucarum
a septentrione in meridiem, usque ductu montes Her-
mon, Basanitis seu Babanae, Trachonitis, aurani-
fidis seu Surrae aut Baraa, et Sion continere videbantur.
imo Jeremias 22, 6. innumere vivunt montes Galaad in
capite Libani constitutos esse: Galaad tu mihi caput
Libani.

Redux i. in septemvia Jacob sex dierum itinere ad hos
montes peruenit, gen. 31, 21. ibique sub tentorio quiescen-
tem Laban eum iter assecutus est. post mutuas quere-
las ambo tandem fœdus iniere, cum perenne memo-
mentum ereda lapidum hinc voluerunt extare. acervo
illi uterque vernaculo Hermon et iuxta proprietate in-
lingua sua nomen indidit, Jacob a ceruum la Simonij
vocavit, et Laban immulum castis, lingua sua Gal- haed,
unde locus appellatur est Galaad Job. 40, 9, p. ex quo
montes hi etiam noster hincse.

Montes isti arboribus usque manantibus abundabant
quare usque Galaad celebratur apud Jeremiam. 3, 2, et
46, 11. item 51, 6. ac mercatores, qui Josephum a fra-
tribus suis emerunt, comparatum in Galaad usque
in aegyptum transuehebant. Gen. 37, 25.

66. 66. Mons Nebo vel Libo mons excelsus in Moabibus, post
notum in tribu Ruben rex adversus perichontis fuit. In
eam Moyses ascendit ut terram promissionis conuideretur,
ibique vitam posuit. Deut. 34, 1, 5. mons iste ita Chasga
et Sup. c. 32, 29. Alterum etiam nuncupatur.

67. 67. Montes Sion ad orientem et meridiem maris mortui
et ad meridiem terra chanaan positi sunt. Sicut montem
Moreb et Tadesbarne urbem in tribu tua israelitis per-
lexi in stipulibus hinc montes Sion circumuehitis Deut

2, 1, 4, 5, 8. via undecim dierum interceptis deut. 1, 2. Dominus
e ten egratum dehora in tuo castris recepit. Gen. 8, 11. Dominus
populo suo apparuit super lignum, sicut, et Hieron. ait Moyses
in castris. Deut. 34, 2. hinc intelligimus, montes hinc ad orientem
diem maris mortui Elaf ad Apontelior. Penitiae rudes per nos
ad mare rubrum constitutos. Intra hos montes sedem habet
bat Elan, ad quam Jacob a Mesopotamia rediit, peribique, et
quid mali. Elan sibi. Intraque inter, viciis quocum ad illum ipse
misi, a quo paulo post exortus est Chamel iuxta torrentem
Jelboe inter et Jordanem. Intra eodem die rediens est Elan in
paulo igitur longius ab eo loco sedem habet in montibus ad orientem
lex maris mortui. Gen. 32, 3. et 33, 14. Moab et his iunguntur
2, Bar. 20, 10. 22, 23. Ezechiel. 25, 8. Chabitis vero in orientali parte
maris mortui sola erat. Job. 18, 10, 11. Mons hinc dicitur esse
in confinio tribus Iuda, proinde etiam ad meridiem terra cha
naan, cuius partem meridionalem occupavit tribus Iuda, pro
terribatim.

68.

his Jordanem loquales occurrunt montes, qui recentiori
mercantim.

1° Mons Oliveti, hinc est ad orientem Ierusalima, a qua de
Iordanis Cadron et vallis Josaphat, qua a Ierusalima ad mari
diem protenditur, interyallo Ierusalimae est. In hoc monte Salomon tem
pli Ammonitarum et Moabitum templa edificavit in gradibus
uicorum, quas ex illis partibus duxerat, 2 Reg. 11, 17. hinc mons
ista. 2 Reg. 23. vocatur mons offensionis, heb. Corruptionis. a Ie
rosolima quinquaginta pedibus, id est 625 passibus geometricis sed qu
ta parte unius hinc Galilea seu itineris unius hora, vel ut
meminit I. Lucas ~~1, 12~~. 12. Hinc diei Sabbati, quam
hinc dicitur Iudaeis die Sabbati conficere liabes.

2° Duobus

Tribus cacuminibus mons Oliveti seu Olivetum ascendit, seu ad
tribus veluti montibus confas, quorum alter alterum consequitur
a septentrione ad meridiem. Ab eo qui meridius est, Christus in ca
elos ascendit; in meridionali Salomon templa solis erecta, hinc
fronialis vero alij est alior, dicitur a medio duobus pedibus, hinc
fugere Galilea; inde quidam autumant hinc montem inlele
xise Regulum math. 28, 7. Cum ait Christum discipulos suos in Ga
lileam praecipuum; alij autem volunt illud hinc Galileam
dicitur, quod Galilei, qui Christum ad caelos ascendere
viderant, in eo die fuerunt commemorati; alij autem hinc die sum
putant.

3° hic excitavit templum.

Equam Dominus hinc caelos ascendit, mons Oliveti Christianis
patebat argumentum esse capit. refert Eusebius in vita Con
stantini. lib. 3. C. 43. in ascensionis loco speluncam exhibuit, in
quam certissima Traditione Dominus ingressus fuisse creditur, in
Discipulos hinc circa praecipua Religiois Christianae mysteria
docebat. Veterum Cadrum la profano consentis, eo in loco, ex
quo Dominus ascenderat, haec ipsa vestigia solo ipse adfuisse, et
eorum abate adhuc reparaverat, quatenus pietas et devotio
impulsi Christiani illius quidam quatenus asportare et

I. Helena Constantini Imperatoris mater peractam quatenus
ita, ut locus ascensionis Christi illius centrum esset, cumque, per
montem inferretur, locus ille sicut non solum, nec etiam ad
per quem Christus caelos ascendit, conamerrari. Exstat adhuc
vestigium Christi Domini vestigium tribus digitis alte in lapide effo
lapis autem, cui haec pergit dextrus, hinc sacri Imperator inde, ut
Ierusalimam transfugeret, et, ut in illo templo collocatus, in
monte praecipua turarum mofcha est, uti adhuc aservavit
tur, quo tamen nulli Christiani palat adire. alij enim Chris
vestigia in monte isto fuisse asera, et eorum locum quam ma
Christianis fuisse locum asera; licet enim hinc Ierusalima
obsidente decima Romanorum hinc in isto asera habuerit
tamen nunciis potuit, ut haec Domini vestigia aserendur, vel
eum memoria insereret. plures meminit I. Hieronymus in
his Crucis in monte Oliveti erecta, qua et procul conspicua

69.

ad Mons Moria, in urbe Ierusalim in super vertice hinc
plum Ierusalimorum Salomon edificavit, a par. 3, 1. Valde
ferunt hinc montem immolante Isaac Domini Abrahamo
dicata. Gen. 22, 14. qua tamen, quatenus difficultate non caret
Samaritani pro Moria legunt Mora, et impium a Deo Abrahamo

locus in monte Thabor capiti Thabor et Baraa Haram in
fibus Dethonem ad radices montis Thabor adorti sunt ac de
arunt, Jnd. 4. 6.

Spe C. 5. 11. Principibus fructus et sacerdotibus videlicet aure
la probat ac vito verbis, quod facti essent reie ou parsum in
Thabor, quod tunc ad iuda seu altaria profana ad seduciendo in
sepulchrum populos istam erecta specie videantur.

Traditione plurimum retro seculum receptum est, quod cum
sum illi dicitur, Jacobi et Joanni in monte Thabor transfiguratus
de spectandum dicitur, Math. 17, 1. Luc 9, 28. ad non desunt, qui
id negant, aliumque fuisse montem volunt non procul ab urbe
Tan seu Caesarea Philippi in tribu Naphtali positum. Certe
Pater Euklio, Hieronymo et Damasceno, qui hinc traditioni
stipulantur, antiquiores, ubi de transfiguratione Domini ipsi
sermo, de monte Thabor alium dicitur, ut et Evangelista ipse.
Paulo ante suam transfigurationem Christus ad silos benead
seu Caesarea Philippi in finibus septentrionalibus tribus Naphtali
prophetus est. Math. 16, 13. Marci, 8, 27. sique aliquando mo
ratus est: cum post sex dies, ait factus Math 17, 1. Marci 9, 2.
a fratribus Petri, Jacobi et Joanni, et Joannem
nulla facta mentione itineris ad locum eorum, quod et mon
Thabor, qui plus quam 18 leucis Galicis a Caesarea Philippi
distant, et dicitur illos in montem excelsum dicitur
remanebant ubique in vicinia caeteris discipulis, nam hinc
ac Dominus cum diebus tribus e Luis discipulis de monte de
scendit, illico illi et reliqua turba eadem obviam venire legunt
sur. Luc 9, 37. et Marci 9, 14. atque veritate est, si
tres istos discipulos in aliquam non procul a Caesarea positum
montem certo nomine hanc vocem ducere, et aliquos discipulos
sientes enim non longe abesse, in illis ubi eos reliquerat, loco
expetasse, donec ad eos rediret, prout revera videtur, nec enim
verisimile est reliquos discipulos prope Caesarea relictos, quibus
visum cum coram tribus in montem decederat, quibus vestigia
de alio proficere aut procul a Caesarea ex illo monte descendere
una cum turba occurrerant.

Denique mons iste trans Jordanem collocandum videtur, non
illic Domini sic describunt Evangelista: a Regione Genesareth
Math. 14, 24. et Marci 6, 53. perierunt ad fines Tyri ad Sidonis, Math
15, 21, et Marci 7, 24. inde reversus est ad mare Galilee
Math 15, 29, et Marci 7, 31. quo nam transiit peris venit in fines mo
per in fontes Jordanis Math 15, 39. Marcus C. 8, 10. scribit eum in
partes Dalmanatha venire, quam a Magadan non procul ab
credunt interpretes. prope in regionem Caesarea Philippi transiit
Math. 16, 13. Marci 8, 27. inde in montem dicitur hinc de discipulos
Math 17, 1. Marci 9, 1. cum per Galileam Math. 17, 24. Marci 9, 29
venit Capharnaum, Math. 17, 23. Marci 9, 32. inde transiit Jor
nem, ac per Peraeam in Juceam Math 19, 1. Marci 10, 1. venit
perichytem, Math 20, 29. Marci 10, 46. Luc 18, 35. ad denique
montem olivae Jerusalem, Math. 21, 1. et 12. Marci 11, 1, 11. Luc
19, 29. 45. Ratio huius itineris invidere videtur, quod a Ca
sarea Philippi non fuisse profectum ad montem Thabor
et inde reversum Capharnaum sed montem istum, in quo
transfiguratus est, esse ignoti nominis, ac prope Caesarea
locus querendum. Et profecto, cum scribentes hinc adeo
gentes nomina locorum notent, in quibus aliqui memorati
a Christo patratum est, hinc montem Thabor hanc omiserunt
si in eo Christum transfiguratus fuisse. I. Petrus Ep. 2. C. 16.
referens de transfiguratione Christi admissa, montem, in quo
facta fuit, montem hanc hanc hanc dicit.

74.

70 Gaas mons ad meridiem Thammath - hanc in
tribus Zabram mora ad sepulchro hanc celebri 19. 50. et 29.

75

710 Montes Bethel, quorum sit mentio Gen. 28, 11. et C. 8, 14
montes aromatum vocantur. nomen habent ab urbe Bethel
que ab aliquibus putatur esse Bethoron in tribu Ephraim

76

70 Carmelus mons ad mare mediterraneum Dora ad
Pentecostem, et Holoim, ad meridiem in tribu Issachar colle
catus est. ad istos radices in regione septentrionali hanc
flus, mons iste scribitur fuisse, verum qui hanc hanc hanc
scribatur. Cum scriptura celebrat Jos 19, 26. et 3. Reg. 16, 13

alibi scriptum. In ejus latere ad mare occurrit antrum, quod
Elia domicilium fuisse creditur. nota sunt, quae Elia in hoc mon-
te, ut populum israeliticum ab idololatria ad verum Dei cultum
revocaret, agit; quomodo ejus precibus ignis de caelo descendens
holocaustum suum immolavit. 3. Reg. 18, 38. Carmelita contem-
puit dominum suum in hoc monte quod Elia fundatum fuisse,
et ad hoc usque tempora propagatum fuisse; ab haec opinio
ab alijs rejicitur.

Carmelus juxta suam etymologiam vineam Dei significat.
hoc Carmeli nomen omnibus locis, vineis et arboribus buxi-
feris non raro tribui solet. Sunt, qui credant, illud etiam de
pomina dictum fuisse, quod à radicibus hujus montis versus
septentrionem ostrea in hunc usum piscatum caperentur.

§ III

De Vallibus et Campis terrae S.

77.

Postquam de montibus terrae sanctae egimus, modo etiam
quatuor de ejus vallibus et campis subjungimus.

Vallis ab hebraeis dicitur *lele*, quod inter duos collesve
montes intelligitur, item regio littorali maris adfuit. Ea
autem saltem earum praecipuas in camporum, quorum
scriptura meminit, hinc recensere astringimus est. igitur notanda
sunt Vallis benedictionis in tribu Juda ad occidentem maris
mortui in deserto Thecae, hic à Josephat Regi et populo Juda
vocata, quod postquam ibi benedixissent et tunc per dominum,
Amnoni, Mobbite, et Incole montis leir, qui adversus eos di-
micaturi venerant, Deo ita disponente, in leijfor conversi
mutuis vulneribus conciderunt. 2. Car. 20, 26. vid. inf. n. 89.

78.

2do Vallis silvestris gen. 14, 2, 8, 11. in hebraeo vallis hapudim
nuncupatur, quod alij reddunt agrorum, alij salis, septuaginta
vallis salivam dicunt. In ea quondam civitas ab aliquibus di-
cuntur urbes *Idoma* et *Gomorra*, quibus tamen alij obstant.
Crytor f. gen. 14, 2, 8, 11. aut valem hanc nunc, id est, ea qua scri-
bitur, *asale*, esse mare salis, quo nomine etiam mare mor-
tuum seu lacus asphaltus vocat. forte locus iste ea Jordani
influxu ex valle lacus factus est. vid. qua de mari mortuo
sup. ~~capitulum~~ 26. dixerunt.

79.

3to Vallis *hure*, id est urbis *hure*, alio nomine vallis
Regis è Regione jerosolyma. hic *Abel-hadach* Abrahamo
à victoria quinque Regum ~~facti~~ *radari* occurrere dicitur,
gen. 14, 15. alij volunt id ad radices montis Thabor contigisse.

80.

4to Vallis salinarum, vulgo collocatur in *Pumaa* meri-
dionali ad austrum maris mortui; at videtur in *Pumaa*
orientali inter *Thadmar* et *Bofram* consistere. Hi bis
prolio vici *Pumai* dicuntur *Level* à Davide. 2. Reg. 8, 13.
i. par. 18, 1. et p. 89, 2. iterum vero ab *Amasia* filio *Joas*
Rege Juda. 4. Reg. 24, 7. nomen habet à *hale* copiose,
quo velut disseminata est.

81.

5to Vallis *Saphaim*, id est *Siphantum*, seu ex Greco *Sipa-
num*. 2. Reg. 23, 13. In finibus *Levi* *Juda* *asero*, *Josue*, et in
libris Regum, ubi à illa sermo est, constituitur. adeo autem
ad *Jerusale* in proximis accedebat, ut dubium sit, *Juda* ne an
Benjamin Tribubus adscribenda sit.

82.

6to Vallis *Dotri* seu *horrens Dotri*, *Nabel-Escol*, nomen
vallis terra promissionis, in parte illius australi hinc, ubi
exploratoris israelitici magnum horum carpsera, quem
à planitie pendantem, ne caderetur, in veche ad castrum
caedes uno viri detulerunt. Num. 13, 25. Hac nostra *asale*
in terra sancta visi sunt loti *ivarum*, quodum pondus
novem circiter librarum fuit.

83.

7to Vallis *Israhel* eadem est ac vallis *Esdrelon* sine magno
campus ab oriente in occidentem sita à *Bethsan* sine
Jerusale usque ad radices montis *Carmeli* pertinet. 1. 17, 16.
et Jud. 6, 33. hic *madianita* à *Gerone* fusi sunt. 1. 17, 19. p.

84.

8vo Vallis *mambre* in parte meridionali terra sanctae
est in tribu *Juda*, in qua urbs *hebron* *Sya*, forte à nomine
viri *Amorhaei* sic appellata. in ea dicitur *Abraham* de no-
vatus est. gen. 35, 27. hic sub arbore, quam *leatus* *hebraeus*
Elath dicit, septuaginta *Terebinthum* poteruntque reddunt,

85.

~~de quercu~~
aliqua quercum seu ficem, ulmum, castaneam, vertuat: vnde
gabi nostra hic suspiciter arborem nominat, abraham in
Anglos hospitio recepit. gen. 18, 1. Cum Lea pater ab Hebraeo
removeret Josephus de bell. l. 6, c. 7. 2000 passuum Hieronymus
et vobis itinerarium ab ea urbe distare aseruat. 16. 20
menus hist. l. 2. c. 4. is pater ab illa eam removeret.

Quam arborem hanc cum illa turbintho, ad cuius radice
facit ex oleo profetama reuix idola à domesticis suis inde apo
stata defodit gen. 35, 4. male confundunt. hoc enim retro ur
suelum in tribu Ephraim collocata erat. sub eadem arbore
innocentium creditur fons Domini cum pater. Jos. 24, 26. et
melch filius Ieremias in Regem à Behemini in auguratum
Iud. 9, 5. utroque loco eam quercum appellat nostra vulgata.

86.

9mo Vallis Achor in agro Ierichuntino non procul à
Galgalis in tribu Benjamin, ubi Achan sacrilegus cum tota
sua familia et suppellectili armatis et pecoribus lapidibus
vinctus est et combustus. Jos. 7, 25.

87

10mo Vallis Aijalon, ab urbe nomen habet, posita est in
tribu Dan inter Bethsamem et Thamnaim. videtur ea esse
qua fessis Regibus qui urbem Gabaon oppidebant Josue
suae lunam allocutus est. C. 10, 12. luna contra vallem
Aijalon ne moueris.

88

11mo Vallis arundinis seu arundineti, in Hebraeo vallis
seu forens tanxa, non procul à mari mortuo et Tapho
Jos. 11, 8. et 17, 2.

89

12mo Vallis Josaphat. Putat Aeneas hanc vallem esse
esse, ubi Rex Josaphat à Moabitibus, Ammonitis, et Naonibus
seu habitatoribus montis Seir facili negotio magnam re
tulit victoriam 2. par. 20, 1. p. quoque ab ipso vallis Benedic
tur o iuda est, ea qua sup. n. 78. sequitur. alij eam non
procul à Ierosolyma urbem hanc inter et montem oliu
locant, iunguntque illam à torrente Cedron inter huius, nomine
Josaphat regis dictam, quod ipse fors in ea quidquam ad
causet, aut memoratu dignum gessisset.

Vallis Josaphat meminit propheta Joel C. 3, 2. his verbis
"Congregabo omnes gentes in vallem Josaphat, et disceptabo
cum eis ibi. Nam. V. 12. "conuergent et ascendant gen
tes in vallem Josaphat; quia ibi, dicitur, ut iudicent omnes gen
tes in circuitu. hinc nata praefatum inter Iudaeos et gra
no vallem Josaphat Ierosolimam inter et montem oliu
etiam vltimo et vniuersa huius Dei iudicio destinatum esse
abque vniuersalem hominum resurrectionem ad mortem
vlti fore. et verisimiliter alijs videtur, nomine vallis Josaphat
Ierosolimam huius regi locum aliquem designasse, in quo
omnes homines iudicandos ante suum tribunal adducet, et
Josaphat enim Hebraice iudicium Dei sonat, sique vallem
Josaphat seu iudicij Dei symbolicè à Joële exprimi, quod
ad modum eodem C. 3, 14. eandem vallem vltimè conuersionem
in qua sibi et Deus hostes suos conuincet et disperdet, omnes

90.

13mo Vallis Emon seu vallis filiorum Emon Jos. 15, 11
et 18, 15. 4. Reg. 23, 10. et 2. Esdr. 11, 20. Nam Jerem. 7, 31.
et Tophet vocatur à sacrificijs infantium quos Choloeth
oblatis obrepentibus simpanis, qua Hebraice Tophet dicitur
ne dum comburerentur, eorum, quod audiretur epulatio
et edificarentur excessu Tophet, quae est in valle filiorum
Emon, ut mementent filios suos et filias suas igni
inquit Jerem. C. 7. aduersus filios Iuda.

Ex eodem propheta ~~Tophet~~ C. 19, 11. intelligimus
Tophet locum fuisse impurum, in quem caeuera et pueri
te privata honore propicebantur. Josias Rex locum
hunc, ubi templum Choloeth festerat, profanauit, et
in manifeste muneri sacrificia ibidem à quoquam ex
hiberetur. 4. Reg. 23, 10. p.

Tophet nomine etiam designata videtur cloaca Iero
solyma in eadem valle posita, ubi perpetuus ignis erat

13
dicebatur absumendis mortuorum et immunditijis ex urbe de-
latis. huic onerem comburandi in Tophet cadavera Isaacph
videtur Isa. C. 2, 33. Item Jeremias C. 31, 40 ubi vallem hanc
vallem cadaverum nuncupat. Vallis Canon sita dicitur jux-
ta murum propetyma versus meridiem

91. 14° Vallis Abulicum. i. par. 4, 14. et 2. Ep. 11, 35 ad for-
tarem in sorte Benjamin collocatur. ab artificibus, qui
in ea morabantur sic dicta est.
92. 15° Vallis Lapis. Isa. 14, 21. in tribu Benjamin ignoti tamen litus
16° Vallis Leptael. Isa. 19, 17, 18. Litus Sabulon quo lito sita, vicinior
93. 17° Vallis Loree in tribu Dan a torrente, qui eam perfluebat,
94. atque a tribu Simoon distinguebatur sic dicta. huius Dalia tam fortis
amasia habitata dicitur. Jud. 16, 4, 5 vid. supra: n. 38.
95. 18° Vallis Labrim. i. Reg. 13, 14. Labrim urbs erat ex quatuor
villis, quas ignis a caelo delapsus absumit. gen. 10, 10, et 14, 2, 8.
Jud. 20, 25. osce 11, 4. ad mare mortuum contra desertum, in-
cebat. i. Reg. 13, 14. quo lito vicinior. videtur urbs hanc huc
96. 19° Vallis Gad. Trans Jordanam sita est in ejusdem nomi-
nis tribu facit secundum Arnon fluvium. per eum transiit
Joab cum David supra populum numeravit. 2. Reg. 24, 5.
97. 20° Vallis Lachrymarum seu flentium. heb. Bochim, graec.
Clanthmon, quod idem est ac locus flentium. Vallis hanc sic dicta
est, quod in ea Angeli Israëlis prævaricationes suas ex-
probrante amare fluerunt. Jud. 2, 4, 5 Quidam contendunt
eam prope urbem Silo in tribu Gad sitam fuisse, quod
populus, postquam flerit, beneficia Abulise digunt. 1. S.
sacrificia autem operi in lege non permittebatur, nisi in loco
ubi Tabernaculum collocatum erat perat autem in Silo: alij
prope Jerusalem eam fuisse dicunt, ubi nempe David. 2. Reg. 24,
Philistaei judit. ab vulgata nostra locum libum hic Cyra
vocat ab Hebraeo Bochim, quod non modo flentium. sed etiam
pyra et moros significat. forte dua sunt in Terra Sancta Vallis,
que Hebraici Bochim vocantur. Vallis Lachrymarum etiam
meminit psalmista. psal. 80, 7.
98. 21° Vallis visionis Isa. 22, 1, 2, 3, 4, 5. videtur nomen hoc a
silo propetyma non ab appellatione vulgari alicujus loci ortum.
Propetyma igitur et figurato sulo propetymam significat,
Vallē quidem per Antiphrasim dictam, quippe quae mons in-
ferret; visionis vero, hinc quod oraculorum Isaie argumen-
tum est, hinc quod templum propetyma in monte Chorra,
nempe mons visionis. gen. 22, 14. Isa. 22.
99. 22° Vallis pinguium. sita est ad radicem et circum urbem
Samaritanam in tribu Gad. Regio erat pinguis et optima,
unde Isa. 28, 1. Samaritanos habitatores intelligit, quando ait
eos esse in versus vallis pinguissimae.
100. 23° Vallis interfectignis. Jerem. 7, 32. Eadem est ac vallis
concessionis et Soldaphat, vide n. 89.
101. 24° Vallis Victorum ad orientem maris, Isa. 39, 11.
hoc nomine quidam designatam arbitrantur regiam viam
ad radices montis Carneli ex Judaea in Aegyptum, et ex
Regione Philistinorum in Chanaan, et vice versa ducendam,
quae ad orientem maris erat. alij vero putant vallē
hanc esse trans Jordanam, per quam viatores ab oriente
venientes transiunt ad mare mortuum, vel Libani per-
gentes.
102. 25° Vallis multitudinis Gog seu Sepulchra exercitus
Gog. Ezechiel 39, 11 et 18. hoc nomine vallis propetyma de-
signari videtur, ubi exercitus Cambyses ignis per Gog hic
intelligitur, post ignis montem fusus fugatusque creditur.
103. 26° Vallis montium. Zachar. 14, 3. hoc nomine quid
sunt Propetyma vallis propetyma circumjacentes designan-
tur, ad quas Judei Christi a Romanis urbe. in loco pra-
sentissimo periculo subirent, conferantur.
104. 27° Vallis seu convallis Israhel gen. 12, 6. a quercibus
et agrorum amœnitate sic nuncupata videtur. sita est juxta
Jerusalem in tribu Gad. hebraeus ly Chon More, vallis quercus.

Regio Dasan ubi amoenitate et ubertate nulli secunda spat. ad hoc tam pestifera alluere videtur Gen. 33, 9. et 35, 2. Regio ista, quae ab Urbe iudea ad mare mediterraneum usque Iordanem usque etiam ad idem Mare in dimidia Tribu Manasse iordanica posita aut usque ad montem carmelum per Tribus Dan et Ephraim extenditur, etiam campestris est, ut liquet ex Isa. 1. 5. ant. c. 1. ubi ait Regionem Danitarum complecti valem Chananae ad occasum, et terminari a Ioseph et David. et eod. lib. c. 2. Danitas à Chananeis et expulso fuisse regione campestris, et ad montana fugisse.

Collocatur etiam regio campestris circa Emmaum urbem, quae postea nicopolis dicta est, in Tribu Dan 170. Stadiis seu 22 miliaribus Romani ab Ierosolyma ad occidentem distans, aliam utique à vicis Emmao et duntaxat Stadiis seu 22 miliaribus Romanis cum dimidio ab Ierosolyma distans, de quo Luc. 24, 13. Huius campestris regionis fit mentio 1. Mach. 3, 40. Erat etiam campus Iffor urbis in Tribu Ephraim ad lacum Samachonitem posita. 1. Mach. 11, 67. p.

De locis incultis et salibus seu lituis terra sanctae.

Per loca inculta intelligimus solitudines, deserta et etiam montes apud Hebraeos Midbar et Graecos Oreos nuncupatos; quibus solibus nominibus omnia inculta loca à Iudeis etiam consueverunt ea, quae ad pasua pecudum destinata et silue arboribus constituta sunt. huc nomen Solitudinis aut Deserti in scriptura non semper statim desertum locum et sine urbibus aut vicis aut etiam cultoribus sonat; cum non raro agrum significet ubi aut vicis alium adiacentem et pasuis destinatum, sed à vomere italicum. Huiusmodi apud illos erant deserta arida et sparsa, erant et amena, ac pasuis uberima; hinc amena norunt desertorum saepe scriptura meminit: praeque sunt speciosa deserta Isa. 64, 13. spumant... super speciosa deserti plantabunt Isa. 41, 18. Ignis devorabit speciosa deserti Isa. 41, 20. Ita etiam in scriptura singulis fere urbibus suum desertum tribuitur, pasuis et lignationi destinatum. hoc nomine potissimum designatur Arabia deserta, in quibus Iraelitae ab Aegypto dispersi spatio 40 annorum peregrinaverunt.

In terra sancta occurrunt et à s. scriptura celebrantur, Deserta seu desertum Iudae, in quo s. Iohannes Baptista populo Iudaeo praedicavit, et illuc per adventum antimonharit. Math. 3, 1. in Tribu Iuda ad occidentem lacus Asphaltitis seu maris mortui. Iud. 1, 18. ponitur ad meridiem Iudae etiam locus Iuda urbis 20 circiter miliaribus ab Hebron ad austrum sita.

Vasta est haec solitudo, illiusque variae sunt partes, quae à locis et urbibus vicinis specialia nomina acceperunt. ut Monte Solitudinis, seu desertum Ezech urbis Iuda octo passuum miliaribus seu octo miliaribus Romanis seu Hebraeis ab Hebron ad orientem distans, in quo David suam in fugam Le fugiens aliquamdiu habitavit. 1. Reg. 23, 14 p. Desertum Madn ad austrum oram loci Iuda et ad occidentem latus maris mortui, in quo habitavit David quicquid persequutus est. 1. Reg. 23, 29 p.

Desertum Thacue ab egipti nomine urbe duodecim miliaribus passuum à Ierosolyma versus austrum, et sex miliaribus septem seu sex miliaribus à Bethleem posita seu dictum non procul à mari mortuo. In eo Ioseph Rex Iuda adversus Ammonitas, Moabitas, et Manitas seu habitantes montis Ieris morans ad suum exercitum sermonem habuit. 2. Bar. 20, 20. Desertum Engadi ab eadem nominis urbe Ierichum et oppido Iordanis procul ad mare mortuum 300. Stadiis seu 32. miliaribus cum dimidio ab Ierusalem collocata. in huius deserti spelunca Iuda latitavit, cuius lo insequenti percussus, cum idem insequere potuisset. 1. Reg. 24, 17. haec deserta solitudinis seu deserti Iudae partes erant, nec non eo comprehendebantur.

Aliquorum fere opemio, desertum Iudae fuisse trans Iordanem ibique crementum à Iohannis Baptista etiam collocatum. Equidem Regionem transjordanicam aliqui Iudaeam quoque nuncupaverunt.

Stadium complecti
vulgo dicitur partem
a Iudaeis miliaribus
Ierosolyma seu Hebraei,
et à Iudeis cum istud mille passuum
habebat passuum 125. id
fuit passuum Romanos 625.
in Graecum Stadium 1250
non nisi 600 passuum est.

at ubi desertum Judae memoratur, id semper de solitudine
Jordanem intelligitur, id quo in sacris libris ubi semper col-
locatur.

118.

Græci hoc desertum seu tractum viciniam, alia adhuc
fines et solita in sacris libris memorantur. id desertum
Gabaon, ab ejusdem nominis urbe occupatum in tribu
Benjamin ad confinia tribus Ephraim. 2. Reg. 2, 29. Desertum
seu solitudo Jerichensis tribus quoque Benjamin ubi
qua ita. 1. Reg. 12. solitudo Bethaven videtur appellari, et
qua Josue urbis Heli excolas fugitales cecidit. Jos. 8, 24.
hanc solitudinem videtur fuisse ubi Ephraim seu Ephraim
in qua Christus barabbas furoribus declinans delinuit. p. 11.
Desertum seu solitudo Bersabee, in qua Agar ab Abra-
ma cum Ismael filio suo dimissa creabatur. Gen. 21, 14. Bar-
bee seu Beer-labee urbs est tribus Simeon 20. miliaribus
ab Hebron ad occidentem et versus mare mediterraneum.
Desertum Cades juxta Cades - Barne urbem positionem
austrialem juxta ad extremam illius solis oram in Arabia
petraea. p. 28, 8. Desertum Pumaa. 1. Reg. 29. cujus
miles et dimensiones exacte definiti non possunt, quia enim
Pumaa longius intra montes Arabiae protrahatur, atque
plagam fide australem attingebat, mox hac ipsa australem
solida plaga Pumaa nomen habebat. Desertum seu
campus solitudinis Putor seu Pofra ubi tribus Ruben
trans Jordanem. Jos. 20, 8. et alibi. Desertum Deblata
Ezech. 6, 14. juxta urbem ejusdem nominis trans Jordanem
in parte montis Saba sive Chagga positam inter Moabi-
ticas. Jer. 48, 22.

119.

Græci hæc deserta aliorum adhuc extra terram sanctam
occurrentium meminit scriptura, et desertum Balmyra
2. par. 8, 4. à Balmyra urbe in desertis Euphratem inter
et amnes Orontem et Chrysonum jacentibus condita à Sa-
lomone. Desertum Sui ad extremam maris rubri ora-
m quo Agar Sarai dominam suam fugiens pererrabat
Gen. 16, 7. Græcice pedem referentis à mari rubro solis
situm continere. Ezech. 15, 22. Sui quoque Amalecitas à
Hevila Arabia felicia regione mox hinc percussit. 1. Reg. 15, 7.
Desertum Charan circa quendam nominis urbem in Ara-
bia petraea ad meridiem terra sancta. Cedarahomor fide
fugit Reges hebrei in Reges Cantapalos seu quinque urbium
stat, regionem mox ad arva Charan vastaverunt. Gen. 14, 6.
Agar ægyptia Sarai ancilla è domo Abrahæ expulsa in
deserto Charan una cum Ismael filio suo Isom fuit. Gen.
21, 21. Græcice in Sinai montes in eodem deserto ca-
stra metati sunt. Num. 10, 12. Juxta Chryso ad explorandum
Chanaiticam seu Calasiam vel terram sanctam quendam
Græcice m. Num. 13, 3. Corri cum viri illi m. p. Lygar
a Cades Num. 13, 27. ea urbs in deserto Charan fuisse dicitur
Joseph etiam montem Sinai in eodem deserto juxta Moysen
videtur; cum dominum in monte Charan solis Græcice ve-
rum exhibuisse dicit, Deut. 29, 2. et Tenm Hebræis in de-
Charan apparuisse testari videtur Habucuc c. 3, v. 3. Juxta
sacrum declinatibus in deserto Charan descendit, 1. Reg.
25, 1. Cum Jothab læ mensuram facio, quibus in Pumaa
memoratur est, omnes mares ibidem interimere, ita
Pumaa filium adhuc infantem Levi patris sui acci-
derunt, atque ea Pumaa orientali in Madianitium
de in Charan, ac demum in ægyptum illum deportavit.
3. Reg. 15, 16.

120

Desertum Sui ad meridiem terra sancta in Arabia
petraea. duo hujus nominis deserta memorantur in sacris
codicibus, non tamen eisdem libris scripta; unum enim
per Samec, Jos. 11, 17. Scribitur ad ægyptum ac mare
rubrum propius accedit inter Elim et Sinai, in quo He-
brai ægyptum via agrapi castra metati sunt. Ezech. 10, 1.
17. 1. nec non ubi primam illam polius. Alterum Sui
seu Sini per 2. Reg. 10, 17. dicitur; ad meridiem
Calasiam est deflectens tamen versus mare mortuum.

Da hoc urbe sit moesis
2 Reg 10, 6. 8.

20. 1. et 33, 36. item Deut. 32, 51. E' Charan à Moïse
missi, qui terram Chanaan explorarent; ab hoc deserto usque
Rohob & urbem Lyria in confinis Septentrionalibus Galilæe
Libanum inter et antilibanum Liban in via, quæ ducit in Emath
Leu Emesam ad Orontem fluvium populum pervenerunt, Num.
13, 1, 3, 4, 22. usque universam Chanaaniticam Leu Galatiam
à plaga Australi ad borealem peragraverunt, ac penetraverunt.
Hi etiam Moyses et Aeron ad aquas contradictionis Domi-
num Lenkaryns. Num. 27, 14. Desertum hoc regionem
Chanaan et Iordem Tura ad quædam terminabat. Num. 34, 3.
Jos. 15, 1-3. ubi Lina vocatur

121.

Desertum Sinai circumjacet Leu adiacet monti Sinai in
Arabia petraea. In eo per annum Israelita commorati sunt,
ubique Decalogus variisque leges à Deo sancta promulgantur.
Moyses altare conficit; tabernaculum quoque sacerdotis con-
struit et Aram. Opusculis absente Moïse vitulum aureum
ab Arone confectum adoratur, puniuntur per Exod. 19, 1. p. ibid.
20, 2. p. 21, 1. p. 22, 1. p. 24, 4. p. 26, 1. p. 32, 1. p.

122.

Desertum Arnon ab Arnone fluvio, qui à montibus Galad
Leu Moabiticis profluens mare mortuum impergitur, sic
dictum. Hi etiam castra metati sunt Israelita, Num. 21, 13.

123.

Desertum Egypti, Ezech. 20, 36. ubi captivi migrare de-
serunt, in quo Hebraei ex Egypto pedem referentes per
40 in laqueos annos peregrinaverunt. Item Jos. 8, 3. Raphael
Angelus Demonium in deserto superioris Egypti, facili
Thebaidis, reliquit.

124.

Desertum sine adito lege exprimitur Arabia inter
Jordanem et montes Galad ac Euphratem media: 2: 9:
Exod. 23, 31. sollicitur Deus Israelitis, Le desertum solum
regionis tractum à deserto usque ad fluvium, scilicet à mon-
tibus Galad usque ad Euphratem. et Deut. 11, 24. ac Jos.
1, 4. dicit Le altis permissurum, quicquid excurrit inter
Libanum, Desertum, Euphratem, ac Mediterraneum.

125.

Similitudibus Leu desertis Libas Leu saltus jungimus:
emin vero ab ipso sacris scripturis etiam incultis annu-
merantur bos, in quo plurimum saluosa sunt et silva se.
Occurrit pro saltus Haret in Tribu Juda, ad quam da-
vid tanta persecutionem sustulit, à Moabitibus iuxta moni-
fiam quæ scripta Le recepit, ac delituit. 1. Reg. 22, 9. Bos
modum in alia silva, qua in solitudine Iph erat, Le afflon-
dit. ibid. 23, 15.

126.

2do saltus Eglaim trans Jordanem, in quo Absalon cum
exercitu patris sui David confliat, ac devictus est. 2. Reg. 18, 6. p.
nec non fugiens arboris ramo hospit, atque sic ex eo pendens
à pedibus fractus fuit. ibid. 9, et 19. Hic saltus non longè
aberat à Mahanaim urbe leuitarum in Tribu Gad, ubi fane
David morabatur, 2. Reg. 17, 24. ubi urbs hac castra nuncu-
patur. Mahanaim enim hebraicum latine duo castra signi-
ficat. Tidunt aliqui ex hoc saltu geminos urbes prom-
issa, qui pueri Eliseo à periculis in Bethel a ten-
denti in via iterantes columnam per constantem illum
appellantes, devoraverunt. 4. Reg. 2, 24.

127.

3to. 4. Reg. 14, 9. fil moerit saltus libani et bestiarum
Leu ferarum eius. Ceteris aliisque arboribus densus fuit.
Hoc etiam nomine in Assyria appellatur Libanum à Salo-
mone Hierosolymis excubatum. 3. Reg. 7, 1, 2. et 10, 17.
Nomen istud autem adibus suis videtur sine ex ligni cedri-
ni affluentia, huc ex columnarum silva, quibus tota moles
fulgebatur. Sunt, qui eas adas in monte Libano constructas
receperit; Sed nos malumus credere eas Hierosolyma ex-
cubatas fuisse.